

Лекція 13

Збір за спеціальне використання природних ресурсів

13.1 Плата за використання земельних ресурсів.

13.2 Плата за користування надрами.

13.3 Збір за геологорозвідувальні роботи.

13.4 Збір за спеціальне використання водних ресурсів.

13.5 Збір за спеціальне використання лісових ресурсів.

13.6 Збір за спеціальне використання об'єктів тваринного світу.

13.7 Плата за видачу ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України.

13.8 Сдиний збір в пунктах пропуску через державний кордон України.

13.9 Плата за видобування і транспортування нафти, газу та аміаку.

13.10 Розподіл зборів за використання природних ресурсів.

13.1 Плата за використання земельних ресурсів

Використання природних ресурсів в Україні здійснюється в порядку загального і спеціального використання природних ресурсів.

Загальне використання природних ресурсів - це їх використання громадянами для задоволення своїх життєво необхідних потреб (естетичних, оздоровчих, рекреаційних, матеріальних тощо). Загальне використання природних ресурсів в Україні здійснюється безоплатно.

В порядку спеціального використання природних ресурсів громадянам, підприємствам, установам і організаціям надаються у володіння, користування або оренду природні ресурси на підставі спеціальних дозволів, зареєстрованих у встановленому порядку, за плату для здійснення виробничої та іншої діяльності, а у випадках, передбачених законодавством України, - на пільгових умовах.

Необхідність справляння зборів за спеціальне використання природних ресурсів зумовлена тим, що більшість з них є вичерпними та не відновлювальними. Тому, державі необхідно акумулювати значну частину коштів для пошуку нових джерел енергії та матеріального виробництва. Водночас фінансові ресурси

потрібні для відновлення природного стану відновлюваних природних ресурсів, до яких відноситься земля, ліси, вода, рослинний та тваринний світ.

Збір за спеціальне використання природних ресурсів встановлюється на основі нормативів зборів і лімітів їх використання.

Земля є одним із найважливіших чинників забезпечення проживання населення. При цьому, з одного боку, вона є середовищем проживання людини, з іншого, забезпечує виробництво сільськогосподарської продукції.

Тому всі землі країни поділяються на землі сільськогосподарського та несільськогосподарського призначення. В залежності від категорії земель відповідно різняться і порядок справляння плати за їх використання. Плата за землю справляється у вигляді земельного податку або орендної плати, що визначається залежно від грошової оцінки земель.

1) Плата за використання земель сільськогосподарського призначення.

Землі сільськогосподарського призначення використовуються для вирощування сільськогосподарської продукції. Урожайність сільськогосподарських культур залежить від якості та, відповідно, цінності ґрунтів. Це дозволило провести в країні грошову оцінку всіх земель сільськогосподарського призначення та запровадити плату за їх використання в залежності від цінності ґрунтів.

Запровадження такого підходу зумовлене зацікавленістю держави у використанні всіх земель сільськогосподарського призначення для вирощування продукції рослинництва.

Річна ставка земельного податку встановлюється у відсотках від вартості 1 га сільськогосподарських угідь (Закон України від 03 липня 1992 року № 2535-ХІІ «Про плату за землю» із змінами):

- для ріллі, косовиць і пасовищ – 0,1;
- для багаторічних насаджень – 0,03.

2) Плата за використання несільськогосподарських земель населених пунктів.

Для більшості земель населених пунктів також проведено їх вартісну оцінку. Для таких земель річна ставка земельного податку встановлюється в розмірі 1 % від їх грошової оцінки.

Оцінка вартості земель населених пунктів проводиться в залежності від розміщення земельної ділянки, забезпеченості її транспортними та енергетичними мережами.

Ставки земельного податку для населених пунктів, де не проведена оцінка землі, встановлені Законом України від 03 червня 2008 року № 309-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» та наведені в табл. 13.1.

Таблиця 13.1

Ставки земельного податку, для населених пунктів де не проведена оцінка землі

Розмір населеного пункту, тис. чол.	Середня ставка податку, коп./кв. м	Коефіцієнт для міст обласного значення
20-50	37,5	1,2
50-100	45,0	1,4
100-250	52,5	1,6
250-500	60,0	2,0
500-1000	75,0	2,5
1000 і вище	105,0	3,0

При цьому наведені в табл. 9.1 ставки земельного податку в 2010 році необхідно збільшувати на коефіцієнт 3,2 (Закон України від 27 квітня 2010 року № 2154-VI «Про державний бюджет України на 2010 рік»). Цей коефіцієнт щорічно встановлюються Верховною Радою України при затвердженні державного бюджету.

Крім того, для курортних територій використовуються додаткові коефіцієнти, які збільшують ставку земельного податку (Закон України від 03 липня 1992 року № 2535-XII «Про плату за землю»).

Додаткові коефіцієнти для курортних населених пунктів встановлені в розмірі:

- для Південного берегу Криму - 3,0;
- для Південно-Східного узбережжя Криму – 2,5;
- для Західного узбережжя Криму – 2,2;
- для Чорноморського узбережжя Миколаївської, Одеської, Херсонської областей – 2,0;
- для гірських районів і передгір'я Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської і Чернівецької областей – 2,3;

- для узбережжя Азовського моря – 1,5.

За використання земель понад відведені норми збори справляються у 5-кратному розмірі.

3) Плата за вилучення сільськогосподарських угідь під непрофільне використання.

Сільськогосподарське використання земель є найбільш продуктивним, оскільки при цьому щорічно створюється додаткове багатство країни. Проте сучасний розвиток суспільства вимагає будівництва промислових площадок, доріг, каналів та інших мереж, чим зменшуються площі сільськогосподарських угідь.

Тому для обмеження нецільового використання сільськогосподарських земель в цьому випадку встановлені підвищені ставки.

Так у випадку нецільового використання земель (сільськогосподарських угідь під промисловість, дороги, зв'язок, оборону, оздоровлення, історико-культурні цілі та за землі лісового і водного фондів за межами населених пунктів) річна плата справляється в розмірі 5 % від грошової оцінки ріллі по області.

Для залізничного транспорту і військових з'єднань річний земельний податок встановлюється в розмірі 0,02 % від грошової оцінки ріллі по області.

За тимчасове вилучення земель природоохоронного, оздоровчого та історико-культурного призначення для нецільового використання річна плата стягується в розмірі 50 % від грошової оцінки ріллі по області.

За вилучення лісових угідь під непрофільне використання (виробничі, культурно-побутові, житлові і господарські будівлі споруди) річний земельний податок справляється за ставкою 0,3 % від оцінки ріллі по області.

Земельний податок за ділянки водного фонду становить 0,3 % від грошової оцінки ріллі по області.

Слід зазначити, що самовільна зміна цільового призначення земель не допускається. Такі зміни можуть здійснюватися тільки на підставі рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень.

Порушення встановленого порядку зміни цільового призначення земель є підставою для:

- визнання недійсними рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування про надання (передачу) земельних ділянок громадянам та юридичним особам;
- визнання недійсними угод щодо оренди земельних ділянок;
- відмови в державній реєстрації земельних ділянок, або визнання реєстрації недійсною;
- притягнення до відповідальності відповідно до закону громадян та юридичних осіб, винних у порушенні порядку встановлення та зміни цільового призначення земель.

13.2 Плата за користування надрами

Згідно положень Кодексу України «Про надра» надра є виключною власністю народу України і надаються тільки у користування. Користування надрами може бути постійним (термін користування заздалегідь не встановлюється) або тимчасовим (короткостроковим – до п'яти років; довгостроковим – до двадцяти років).

Користування надрами є платним. Плата справляється за користування надрами в межах території України, її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

Користувачами надр можуть бути підприємства, установи, організації, громадяни України, а також іноземні юридичні особи та громадяни.

Надра надаються у користування для:

- геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення;
- видобування корисних копалин;
- будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;
- створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.);
- задоволення інших потреб.

Плата за користування надрами справляється у вигляді:

- збору за видачу спеціальних дозволів на користування надрами;

- плати за користування надрами для видобування корисних копалин;
- збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету;
- акцизного збору.

При цьому плата за користування надрами не звільняє користувачів від сплати інших обов'язкових платежів, передбачених законодавчими актами України.

1) Порядок визначення зборів за надання спеціальних дозволів на користування надрами встановлений Постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2008 року № 273.

Дозволи видаються користувачам надр за результатами проведення аукціону, а у випадках передбачених зазначеною Постановою без проведення аукціону.

Збори за надання спеціальних дозволів на користування надрами без проведення аукціону наведені у **додатку Б – таблиця Б.1**.

Методика визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 р. № 1374.

З метою запобігання негативним демографічним, соціальним та екологічним наслідкам інтенсивного видобутку корисних копалин установлюються квоти (дозволені обсяги видобутку) на видобуток окремих видів корисних копалин.

2) Плата за користування надрами для видобування корисних копалин справляється за базовими нормативами, які визначаються у абсолютних одиницях за використання одиниці природного ресурсу (маси або об'єму), або у відсотках до вартості використаного природного ресурсу за звітний період (**додаток Б - таблиця Б.2**).

Базові нормативи плати за користування надрами для видобування корисних копалин затверджені Постановою Кабінету Міністрів України № 1014 від 12.09.1997 року, скореговані Постановою Кабінету Міністрів України № 957 від 08.08.2001 року та Законом України від 03.06.2008 року № 309-VI.

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 1735 від 06.11.2003 року з 1 січня 2004 року щорічно наростаючим підсумком проводиться індексація нормативів збору за спеціальне використання водних ресурсів, збору за використання водних ресурсів для потреб гідроенергетики і водного транспорту,

нормативів плати за користування надрами, крім затверджених у відсотках до вартості корисних копалин та нормативів плати за видобування вугілля, на індекс інфляції цін промисловості у попередньому році.

Згідно Закону України від 03.06.2008 року № 309-VI та внесених до нього змін, в 2010 році базові нормативи плати за користування надрами для видобування корисних копалин, які визначені в абсолютних одиницях та затверджені на 2008 рік необхідно збільшувати на коефіцієнт 1,439 (діяв у 2009 році) та коефіцієнт 1,143.

3) Плата за використання підземного простору. Наявні в країні надра використовуються не тільки для видобування корисних копалин а й для зберігання нафто- і газо-продуктів, вино-продуктів, харчових продуктів, промислових та інших товарів, матеріалі і речовин, а також для вирощування грибів, овочів, квітів, інших речовин та провадження іншої господарської діяльності.

Під об'єкти підземного простору можуть використовуватися природні геологічні утворення: пористі чи тріщинуваті утворення (пласти коректори; створені та існуючі гірничі виробки (відпрацьовані і пристосовані), природні порожнини (печери).

В процесі ведення господарської діяльності та зберігання продуктів і товарів відбувається забруднення підземного простору, в першу чергу, підземних прісних вод, тому таке використання надр також платне.

Плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі для будівництва і експлуатації підземних споруд, визначається залежно від розмірів ділянки надр, що надається у користування, корисних властивостей надр і ступеня екологічної безпеки при їх використанні.

Конкретний розмір плати за використання підземного простору для зберігання товарів та ведення господарської діяльності справляється згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 року № 1682;

- за зберігання природного газу і газо-продуктів – 0,05 грн./тис. куб. м;
- за зберігання нафти і нафтопродуктів - 0,05 грн./куб. м;
- за зберігання вино-продуктів - 0,14 грн./куб. м;
- за вирощування грибів, овочів, квітів та інших рослин – 0,08 грн./кв. м;

- за зберігання харчових продуктів, промислових та інших товарів, матеріалів і речовин - 0,06 грн./кв. м;
- за провадження іншої господарської діяльності - 0,20 грн./кв. м.

По окремих видах мінеральної сировини, що видобувається з родовищ з відносно кращими гірничо-геологічними і економіко-географічними умовами, при одержанні користувачем надр наднормативного прибутку може встановлюватися акцизний збір відповідно до законодавчих актів України.

13.3 Збір за геологорозвідувальні роботи

Збори за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету, справляються з користувачів надр, які здійснюють видобуток корисних копалин на раніше розвіданих родовищах. Такі збори повністю надходять до державного бюджету та спрямовуються на розвиток мінерально-сировинної бази країни.

Геологічне вивчення надр здійснюється з метою одержання даних про геологічну будову надр, процеси, які відбуваються в них, виявлення і оцінки корисних копалин, вивчення закономірностей їх формування і розміщення, з'ясування гірничотехнічних та інших умов розробки родовищ корисних копалин і використання надр для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.

Проведення робіт з геологічного вивчення надр організовується та координується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр на основі державних комплексних або цільових програм, міжгалузевих і галузевих планів, проектів, відповідних норм і правил.

Геологічне вивчення надр, передбачене державними програмами, здійснюється, як правило, за рахунок коштів, що відраховуються видобувними підприємствами до державного бюджету за раніше виконані геологорозвідувальні роботи. В окремих випадках геологічне вивчення надр може виконуватися за рахунок прямих витратків державного та місцевих бюджетів.

Місцеві Ради народних депутатів і органи виконавчої влади на місцях сприяють проведенню робіт з геологічного вивчення надр, що виконуються згідно з державними програмами, розробляють та реалізують відповідні територіальні програми.

Розвідані родовища корисних копалин, в тому числі техногенні (місця, де накопичилися відходи видобутку, збагачення і переробки мінеральної сировини, запаси яких оцінені і мають промислове значення), запаси і прояви корисних копалин підлягають обліку у державному кадастрі родовищ і проявів корисних копалин та державному балансі запасів корисних копалин.

Розміри зборів за проведення пошукових і розвідувальних робіт визначаються залежно від економіко-географічних умов і розміру ділянки надр, виду корисних копалин, тривалості робіт, стану геологічного вивчення території та ступеня ризику.

Для забезпечення додержання всіма підприємствами, установами, організаціями та громадянами встановленого порядку користування надрами держава здійснює контроль і нагляд за веденням робіт з геологічного вивчення надр. Державний нагляд за веденням робіт з геологічного вивчення надр здійснюється Державним комітетом України по нагляду за охороною праці та його органам на місцях.

Державний контроль за використанням і охороною надр у межах своєї компетенції здійснюють місцеві ради народних депутатів, органи виконавчої влади на місцях, Міністерство охорони навколишнього природного середовища України та його органи на місцях.

Органи державного геологічного контролю мають право припиняти всі види робіт з геологічного вивчення надр, що проводяться з порушенням стандартів та правил і можуть спричинити псування родовищ, суттєве зниження ефективності робіт, або привести до значних збитків; зупинити діяльність підприємств і організацій, що займаються геологічним вивченням надр без спеціальних дозволів, або з порушенням умов передбачених цими дозволами; давати обов'язкові для виконання вказівки (приписи) про усунення недоліків і порушень під час геологічного вивчення надр.

Розміри зборів за проведення геологорозвідувальних робіт, що виконані за рахунок державного бюджету наведені в **додатку Б - таблиця Б.3**. Зазначені розміри зборів затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 29.01.1999 року № 115 та підлягають щорічній індексації на індекс інфляції за попередній рік.

13.4 Збір за спеціальне використання водних ресурсів

Повна ставка збору за використання водних ресурсів є сумою двох ставок, які встановлені Водним кодексом у 1995 році та неодноразово корегувалися:

13.4.1 за використання води як природного ресурсу;

13.4.2 за забір води, її очищення і розподіл між водокористувачами.

Збір за **спеціальне** використання водних ресурсів (забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв, використання води та скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти, включаючи забір води та скидання забруднюючих речовин із зворотними водами із застосуванням каналів) справляється з метою стимулювання раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів і включає збір за використання води водних об'єктів та за скидання забруднюючих речовин.

Спеціальне використання водних ресурсів здійснюється юридичними і фізичними особами насамперед для задоволення питних потреб населення, а також для господарсько-побутових, лікувальних, оздоровчих, сільськогосподарських, промислових, транспортних, енергетичних, рибогосподарських та інших державних і громадських потреб.

Платниками збору за спеціальне використання водних ресурсів є підприємства та організації незалежно від форми власності, їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи, а також громадяни-підприємці, які використовують воду, отриману шляхом забору води (первинні водокористувачі) та/або з водозабірних споруд первинних водокористувачів (вторинні водокористувачі) та користуються водами для потреб гідроенергетики, водного транспорту і рибництва.

Розмір збору за спеціальне використання водних ресурсів визначається на основі нормативів збору, фактичних обсягів використання води та встановлених лімітів використання води.

Нормативи зборів за спеціальне використання прісних вод, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 18.05.1999 року № 836 та змінені Законом України від 03.06.2008 року № 309-VI, наведені у **додатку Б - таблиця Б.4** – із поверхневих водних об'єктів, **додатку Б - таблиця Б.5** – із підземних вод.

Для підприємств житлово-комунального господарства нормативи зборів за спеціальне використання поверхневих і підземних вод, які наведені в таблицях Б.4 та Б.5, використовуються з коефіцієнтом 0,3.

Розмір збору за використання водних об'єктів для потреб, не пов'язаних з вилученням води з водних об'єктів, визначається:

13.4.3 для потреб гідроенергетики – на основі нормативів збору, фактичних обсягів пропущеної через турбіни води та лімітів використання води (крім гідроакумуючих електростанцій, які функціонують у комплексі з гідроелектростанціями);

13.4.4 для потреб водного транспорту – на основі нормативів збору та часу користування поверхневими водами у звітному періоді;

13.4.5 для потреб рибництва – на основі нормативів збору і фактичних обсягів води, необхідної для поповнення ставків під час розведення риби та інших водних живих ресурсів у рибних господарствах.

Нормативи збору за використання водних ресурсів для потреб гідроенергетики становлять 2,69 грн./100 куб. м.

За використання водних ресурсів водним транспортом встановлені такі нормативи зборів:

13.4.6 для вантажного транспорту – 4,8 коп. за 1 тонно-добу експлуатації флоту;

13.4.7 для пасажирського флоту – 0,55 коп. за 1 місце-добу його експлуатації.

Згідно Закону України від 03.06.2008 року № 309-VI та внесених до нього змін, в 2010 році базові нормативи зборів за використання поверхневих та підземних водних ресурсів, які затверджені на 2008 рік необхідно збільшувати на коефіцієнт 1,439 (діяв у 2009 році) та коефіцієнт 1,143.

Загальне водокористування здійснюється громадянами для задоволення їх потреб (купання, плавання на човнах, любительське і спортивне рибальство, водопій тварин, забір води з водних об'єктів без застосування споруд або технічних пристроїв та з криниць) безкоштовно, без закріплення водних об'єктів за окремими особами та без надання відповідних дозволів.

13.5Збір за спеціальне використання лісових ресурсів

Використання лісових ресурсів може здійснюватися в порядку загального і спеціального використання.

Загальне використання надає громадянам право в лісах державної та комунальної власності, а також за згодою власника, в лісах приватної власності вільно перебувати, безоплатно без отримання спеціального дозволу збирати для власного споживання дикорослі трав'яні рослини, квіти, ягоди, горіхи, гриби тощо. Максимальні норми безоплатного збору дикорослих трав'яних рослин, квітів, ягід, горіхів та грибів встановлюються органами виконавчої влади.

Спеціальне використання лісових ресурсів передбачає:

- заготівлю деревини в порядку рубок головного користування;
- заготівлю другорядних лісових матеріалів;
- побічне лісове користування;
- використання корисних властивостей лісів для оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітніх цілей, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт.

Спеціальне використання лісових ресурсів здійснюється в межах лісових ділянок, виділених для цієї мети.

Спеціальне використання лісових ресурсів на виділеній лісовій ділянці проводиться за спеціальним дозволом (лісорубний квиток, ордер, лісовий квиток), який можуть отримати власники лісів або постійні лісокористувачі.

Спеціальне використання лісових ресурсів, крім розміщення пасік, є платним.

Збір за спеціальне використання лісових ресурсів регулюється **таксами** (ставкамі) затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 20.01.1997 року, № 44. В наступні роки такси неодноразово збільшувалися (з 01.06.1999 року – на всю деревину в 1,2 рази; з 01.07.2001 року – на дуб і бук – для великої деревини - в два рази, середньої деревини – в 1,5 рази; з 01.01.2002 року – для великої і середньої деревини сосни, модрина, ялиці – в 1,3 рази).

Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 16.09.2009 р. № 978 починаючи з 01 січня 2010 року нормативи збору на деревину лісових порід, що відпускається на пні індексуються на індекс інфляції за попередній рік. Якщо індекс інфляції у попередньому році не перевищує 10 % то індексація не проводиться.

Такси передбачають плату за кожний пень (зрізане дерево). При таксації ліси України поділяються на два лісотаксові пояси:

- перший – всі ліси, крім тих, які зазначені в п. 2;

- другий – ліси Закарпатської, Івано-Франківської, Чернівецької та гірської частини Львівської області. Тут ставки в середньому на 15 % нижчі ніж для першого поясу.

В залежності від відстані лісосіки до пункту вивозу ліси поділяються на 5 розрядів: 1-й – до 10 км; 2-й - 10,1 – 25 км; 3-й – 25,1- 40 км; 4-й – 40,1 – 60 км; 5-й – 60,1 км і більше.

Зазначені відстані корегуються на – 1,10 (для лісів з рівнинним рельєфом); 1,25 (для лісів з горбистим рельєфом та площі яких понад 50 % зайняті болотами); 1,5 (для лісів з гірським рельєфом).

Такси встановлюються по кожній лісовій породі в залежності від розміру деревини. За розміром деревина поділяється на 3 групи:

- велика – відрізки стовбура діаметром від 25 см у верхньому перерізі без кори;

- середня – діаметром від 13 см до 24 см;

- дрібна від 3 до 12 см.

- некондиційна, „дров'яна” деревина.

У додатку Б – таблиця Б 6 наведені такси для трьох основних порід: сосни, дуба, берези для першого лісотаксового поясу.

Підприємства, установи, організації і громадяни зобов'язані відшкодувати шкоду, заподіяну ними лісу внаслідок порушення лісового законодавства. Незаконно добута деревина та інші лісові ресурси підлягають вилученню. В разі неможливості вилучення незаконно добутої деревини та інших лісових ресурсів з порушників стягується їх вартість. Самовільно зайняті земельні ділянки лісогосподарського призначення та інші земельні лісові ділянки підлягають поверненню за їх належністю без відшкодування витрат, понесених за час незаконного користування ними.

13.6 Збір за спеціальне використання об'єктів тваринного світу

Положення про мисливське господарство було затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 20.07.1996 року № 780, яка діяла до 2000 року. У 2000 році Верховною Радою України прийнято Закон України «Про мисливське господарство та полювання» від 22.02.2000 року № 1478-III. 13 грудня 2001 року Верховною Радою України було прийнято Закон України № 2894- III «Про тваринний світ».

Зазначеними документами визначено, що мисливське господарство - це галузь, завданням якої є використання, охорона і відтворення мисливських тварин, надання послуг мисливцям щодо проведення полювання, розвитку мисливського спорту і мисливського собаківництва.

У законі зазначено, що мисливські тварини, які перебувають у стані природної волі в межах території України, є об'єктом права власності українського народу.

Право на полювання мають громадяни, які досягли вісімнадцятирічного віку.

Документами на право полювання є посвідчення мисливця, контрольна картка обліку добутої дичини і порушень правил полювання з відміткою про сплату державного мита, дозвіл на добування мисливських тварин (ліцензія, відстрільна картка), а також дозвіл на користування мисливською зброєю, арбалетом, луком, паспорт на собак мисливських порід, ловчих звірів і птахів з допуском до полювання у разі їх використання під час полювання.

Контрольна картка діє протягом одного мисливського сезону.

Добування парнокопитних тварин, ведмедя, куниці лісової та кам'яної, норки американської, тхора лісового, бобра, нутрії вільної, ондатри, бабака і білки здійснюється відповідно до лімітів, що затверджуються на мисливський сезон Міністерством охорони навколишнього природного середовища за поданням Державного комітету України з лісового господарства.

Добування інших мисливських тварин регулюється нормами відстрілу, які встановлюються на мисливський сезон державними управліннями лісового господарства Автономної Республіки Крим, областей та м. Севастополя, за погодженням з відповідними управліннями охорони навколишнього природного середовища.

Добування мисливських тварин здійснюється за ліцензією або відстрільною картою.

За ліцензією здійснюється полювання на ведмедя, кабана, лань, оленів благородного і плямистого, козулю, лося, муфлона, білку, бабака, бобра, нутрію вільну, ондатру, куницю лісову та кам'яну, норку американську, тхора лісового.

За відстрільною картою здійснюється полювання на пернату дичину, кроля дикого, зайця-русака, снітовидного собаку, вовка та лисицю.

Добування вовка дозволяється здійснювати також за наявності у мисливця ліцензії або відстрільної картки на добування інших мисливських тварин.

По відстрільних картках можна відстрілювати встановлену кількість особин в день. Вартість картки, яка дозволяє відстрілювати одного зайця в день становить 10 грн.

Для великих тварин плата стягується у два етапи:

- на першому - купується ліцензія на відстріл 1 особини (лось – 2,5, олень благородний – 2, олень плямистий – 1,5, лань – 1, козуля – 0,5, кабан – 1,2, ведмідь – 60 неоподаткованих мінімумів доходів громадян). Для іноземних громадян вартість ліцензій збільшується у 6 - 7 разів.

- на другому етапі мисливець платить державі за вбитого звіра за діючими на момент полювання цінами зі знижкою 30 %.

Незаконно добута продукція полювання підлягає вилученню. У разі неможливості вилучення незаконно добутої продукції (якщо вона використана порушником) порушник відшкодовує її вартість, яка обчислюється виходячи з ринкових цін на м'ясо, шкіряну, хутрову та іншу сировину вищого сорту.

Вилів диких тварин з метою їх спеціального використання дозволяється в межах доведених підприємствам, установам, організаціям і громадянам лімітів. Видачу дозволів на спеціальне використання диких тварин здійснює Міністерство охорони навколишнього природного середовища за наявності заявки підприємства, організації, установи та громадян, а також документу що засвідчує внесення плати.

Нормативи плати за вилів диких тварин встановлені у доларах США Постановою Кабінету Міністрів України від 25.01.1996 року № 123. У цій Постанові наведено понад 100 найменувань тварин.

Окремі нормативи, дол./ одиницю: їжак – 5, білка – 10, ховрашок – 2, хом'як – 1, яструб – 100, сова – 40, лелека – 60, жайворонок – 5, ластівка – 7, синиця – 10.

Для компенсації шкоди, заподіяної внаслідок понадлімітного, самовільного або іншого незаконного використання чи знищення тварин з винуватця стягується плата обчислена за п'ятикратною ставкою.

Використання риб та інших водних живих ресурсів регулюється Законом України «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчові продукти з них» від 06.02.2003 року № 486-ІУ. Згідно закону спеціальне використання риби, інших водних живих ресур-

сів здійснюється суб'єктами господарювання, їхніми об'єднаннями, переважним чином, за плату в межах встановлених лімітів (квот) за наявності ліцензій (дозволів) та позитивних ветеринарно-санітарних оцінок стану промислових ділянок рибогосподарських водних об'єктів загальнодержавного значення і показників безпеки риби, інших водних живих ресурсів (визначаються державними органами ветеринарної медицини).

У 1996 році нормативи плати за використання водних ресурсів були затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.1996 року № 1073 в доларах США за 1 тону водних продуктів (всього понад 60 видів не занесених до Червоної книги).

Окремі нормативи, дол./ т :

- для внутрішніх водойм: карась – 17,7, лящ – 40,7, окунь – 31,4, щука – 62,4; - для Чорного і Азовського морів: камбала – 66,9, акула – 183,8, кільки – 18,1, осетер – 384,5, оселедець дунайський – 115,3, оселедець керченський – 98,3, скумбрія – 94,0, ставрида – 68,0, хамса – 39,8, судак – 68,6.

Проте Постановою Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 року № 449 нормативи плати за використання водних ресурсів були встановлені у грн. за 1 тону. У 2000 році Постановою Кабінету Міністрів України від 07.02.2000 року № 231 вони були змінені і становлять: за вилов у внутрішніх водоймах, включаючи прісноводні лимани, Чорне та Азовське моря, 1 тони амуру білого – 92,87, карася - 30,16, ляща – 65,11, окуня – 52,09, сома – 135,37, судака – 93,90, товстолобика – 111,38, щуки – 81,91, осетра та севрюги - 405,76, піленгаса – 114,80, скумбрії – 91,84, ставриди – 68,88, форелі – 68, 54 грн.

13.7 Плата за видачу ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України

Інтенсивне використання радіочастотного простору України може спричинити негативний вплив на здоров'я населення. Крім того, цей природний ресурс є обмеженим. Тому, з метою забезпечення ефективного використання радіочастотного простору країни Постановою Кабінету Міністрів України від 14.02.2001 року № 140 була встановлена одноразова плата за 1 МГц його використання, яка сплачується підприємствами при отриманні ліцензії.

В подальшому зазначені ставки були змінені Постановами Кабінету Міністрів України № 200 від 22.02.2006 року та № 1148 від 27.12.2008 року.

Ліцензії видаються терміном на 5 років. При отриманні ліцензії на термін більше 5 років ставки плати збільшуються на 10 % за кожний наступний рік.

Ставки плати за видачу ліцензій на користування радіочастотним простором України у грн. за 1 МГц, які діють з 01.01.2009 року наведені нижче:

- за радіорелейний зв'язок радіослужби – 170;
- за стільниковий радіозв'язок, діапазон 300 - 470 МГц (для Києва – 1360000, для інших регіонів – 170000 - 360000);
- за стільниковий радіозв'язок, діапазон 800 - 6800 МГц (для Києва – 510000, для інших регіонів – 85000 - 340000);
- за стільниковий радіозв'язок, діапазон 890 - 960 МГц (для Києва – 1360000, для інших регіонів – 170000 - 680000);
- за стільниковий радіозв'язок, діапазон 1,7 – 2,2 ГГц (для Києва – 340000, для інших регіонів – 85000 - 221000);
- за передачу та ретрансляцію телезображень, звуку і цифрової інформації, діапазон 2,3 – 11,0 ГГц (для Києва – 1700, інших регіонів – 680 – 1360);
- за передачу та ретрансляцію телезображень, звуку і цифрової інформації, діапазон - 11,5 – 42,5 ГГц (для всіх регіонів – 170).

13.8 Єдиний збір в пунктах пропуску через державний кордон України

1 січня 2000 року, з метою компенсації екологічних збитків держави, які вона зазнає через рух по її дорогах іноземних транспортних засобів а також при виїзді вітчизняних транспортних засобів до інших країн в Україні введено єдиний збір, який справляється в пунктах пропуску через державний кордон України.

Єдиний збір складається із зборів за здійснення митного, санітарного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного та екологічного контролю, а також плати за проїзд транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів автомобільними дорогами України.

Сдиний збір справляється одноразово при транзиті, ввезенні або вивезенні вантажу.

Ставки єдиного збору встановлюються в євро, але стягуються в грн. за офіційним курсом на день його сплати.

Розміри ставок єдиного збору, який справляється в пунктах пропуску через державний кордон України, встановлюється (незалежно від кількості та найменування вантажу) щодо:

- вантажної партії;
- вантажу в одному дорожньо-транспортному засобі (автопоп'язу);
- вантажу в одному залізничному вагоні, якщо вантаж становить одну вантажну партію;
- вантажу у великовантажному контейнері, якщо цей вантаж становить одну вантажну партію.

Збори за митний, санітарний, ветеринарний, фітосанітарний, радіологічний, екологічний контроль направляються до Державного бюджету, а плата за проїзд транспортних засобів – до Державного дорожнього фонду.

13.9 Плата за видобування і транспортування нафти, газу та аміаку

За використання та транспортування по території України нафти, газу та газового конденсату плата з підприємств в Україні стягується у виді рентних платежів.

Рентна плата за нафту, природний газ, газовий конденсат, що видобуваються в Україні.

Видобуток нафти, природного газу та газового конденсату в Україні здійснюється на підставі ліцензій. При цьому видобувники сплачують до Державного бюджету:

А) рентну плату за природний газ, в т. ч. нафтовий попутний газ, який видобутий суб'єктом, уповноваженим Кабінетом Міністрів України, та використовується для потреб населення:

- 50 грн. за 1000 куб. м видобутого природного газу, в т. ч. нафтового попутного газу, з покладів, що повністю або частково залягають на глибині до 5000 м;

- 40 грн. за 1000 куб. м видобутого природного газу, в т. ч. нафтового попутного газу із покладів, що повністю залягають на глибині понад 5000 м;

- 10 грн. за 1000 куб. м видобутого природного газу, в т. ч. нафтового попутного газу із покладів на ділянках родовищ в межах континентального шельфу або виключної морської економічної зони України;

Б) рентну плату за природний газ, в т. ч. нафтовий попутний газ, який використовується для інших цілей, ніж передбачено в підпункті «А», в тому числі для формування запасів у підземних сховищах газу:

- 200 грн. за 1000 куб. м видобутого природного газу, в т. ч. нафтового попутного газу;

- 100 грн. за 1000 куб. м видобутого природного газу, в т. ч. нафтового попутного газу із покладів, що повністю залягають на глибині понад 5000 м.

У кожному податковому (звітному) періоді до визначеної у підпункті «Б» ставки рентної плати за природний газ, в т. ч. нафтовий попутний газ, застосовується коригуючий коефіцієнт, який розраховується Міністерством фінансів України шляхом ділення середньої митної вартості імпортованого в Україну газу за звітний (податковий) період на базову ціну, яка дорівнює 179,5 долара США за 1000 куб. метрів;

В) рентну плату за нафту:

- 1529,9 грн. за 1 т нафти, видобутої із покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 м;

- 566,1 грн. за 1 т нафти, видобутої із покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 м;

Г) рентну плату за газовий конденсат:

- 1529,9 грн. за 1 т газового конденсату, видобутого із покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 м;

- 566,1 грн. за 1 т газового конденсату, видобутого із покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 м.

У кожному податковому (звітному) періоді, до вище наведених ставок рентної плати за нафту та газовий конденсат, застосовується коригуючий коефіцієнт, який розраховується Міністерством економіки України шляхом ділення середньої ціни одного бареля нафти «Urals» в гривнях, що склалася на момент завершення торгів

на Лондонській біржі протягом звітного періоду, на базову ціну одного бареля нафти, яка дорівнює 560 грн. за барель.

Якщо розрахований коригуючий коефіцієнт до ставок плати за нафту та нафтовий конденсат буде меншим одиниці, то використовується коригуючий коефіцієнт рівний одиниці.

Рентна плата за транзитне транспортування природного газу, аміаку та транспортування нафти та нафтопродуктів магістральними трубопроводами

Суб'єкти господарювання, які здійснюють транспортування трубопровідним транспортом територією України природного газу, нафти, нафтопродуктів та аміаку сплачують до Державного бюджету рентну плату в розмірі:

- 1,67 грн. за транзитне транспортування 1000 куб. м природного газу на кожні 100 км. відстані;

- 4,5 грн. за транспортування 1 т нафти магістральними нафтопроводами;

- 4,5 грн. за транспортування 1 т нафтопродуктів магістральними нафтопродуктопроводами;

- 5,1 грн. за транспортування 1 т аміаку трубопроводами на кожні 100 км відстані.

Сплата зазначених платежів здійснюється щодавно (15, 25 та 5 числа наступного місяця), виходячи із обсягів транспортування за попередню декаду.

Підсумкові розрахунки рентної плати за транспортування природного газу, аміаку, нафти та нафтопродуктів подаються до Державної податкової адміністрації протягом 20 днів, наступних за останнім календарним днем звітного місяця.

13.10 Розподіл зборів за використання природних ресурсів

Зібрані збори за використання природних ресурсів країни розподіляються між бюджетами різних рівнів.

Розподіл зборів між державним та місцевими бюджетами наведено в табл. 13.2:

Таблиця 9.2

Розподіл зборів за використання природних ресурсів, %

Збори	У держбюджет	В місцеві бюджети
За землю		100
За видобування корисних копалин загальнодержавного значення	100	
За видобування корисних копалин місцевого значення		100
За воду	100	
За лісові ресурси	100	
За рибні та інші водні живі ресурси	100	